

-MORRIS & GOSCINNY-

RED KIT

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5033
Çizgi Roman

Red Kit (Toplu Albümleri 15) / Morris & Goscinny
Özgün Adı: Lucky Luke
İmparator / Şarkı Söyleyen Tel / Tehlikeli Geçit
Yazan: Goscinny
Çizen: Morris
Çeviren: Eray Canberk

Editör: Korkut Erdur
Düzeltili: Filiz Özkan
Grafik Uygulama: Süreyya Erdoğan

Baskı ve Cilt: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi
A Blok Kat: 2 34310 Haramidere / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 00
Sertifika No: 12026

Çeviriye temel alınan baskı: Lucky Luke, L'Intégrale 15, 2012

1. baskı: İstanbul, Şubat 2018
ISBN 978-975-08-4171-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2014
Sertifika No: 12334

LA GUÉRISON DES DALTONS

© DARGAUD ÉDITEUR PARIS 1975 by Goscinny and Morris
L'EMPEUREUR SMITH

© DARGAUD ÉDITEUR PARIS 1976 by Goscinny and Morris
LE FIL QUI CHANTE

© DARGAUD ÉDITEUR PARIS 1977 by Goscinny and Morris
© LUCKY COMICS

All rights reserved

Bu kitabın telif hakları Akan Ajans aracılığıyla alınmıştır.

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

MORRIS ve GOSGINNY

ÇİZGİ ROMANDA GENÇLİK YILLARI

Red Kit her zaman yirmi yaşındadır ama günün birinde gerçekten yirmi yaşına bastı. Bunu fırsat bilen *Spirou* dergisi 13 Nisan 1967'de Morris ile Gosciny'nin yaşamöykülerine geniş bir biçimde yer verdi. O yıllarda, yarattıkları kahramanlar sık sık gündeme getirilirdi de yazarlarını ve çizerlerini gündeme getirmek pek sık yapılan bir şey değildi. Yetişkinlerden ziyade çocuklara yönelik olan bu yazılar Morris'in ve Gosciny'nin ilk resmî yaşamöyküleri olarak kabul edilebilir...

Kuru, dik ve ince bir vücut yapısı, miyop gözlüklerin ardında keskin bakışlar, ensede kıvrıcıklanmış saçlar altı santim yükseklikteki yakayı okşamakta, oldukça aşağılara sarkan bir ceketin arasından görünen özenle bağlanmış ince bir kravat, yüksek tabanlı ayakkabıların üstünde paçaları üç parmak yukarıda kalan dar bir pantolon; genç çizer masanın önünde durmuş genç editörün fikrini söylemesini bekliyor. Yıl 1946 ve Morris ortaya yeni bir kahraman çıkarma niyetinde: Sivri cenesi ve tuhaf bir ismi olan bir kovboy.

Editör, ciddiyle gözden geçirdiği çizimleri masanın üstüne koyuyor ve belirgin bir sesle: — Fena değil, diyor. “Walt Disney etkisi açıkça belli oluyor elbette ama neyse... Bir deneme yapın, görelim.”

Görülen o ki o gün bu gündür Red Kit her yerde gençleri güldürmekte.

DISNEY'İN ETKİSİ

Morris, gençliğinde Walt Disney'in etkisinde kaldığını gizlemiyor. Ayrıca, Mickey Mouse ve Donald Duck Kardeş olmasaydı çizgi romanın bugün tanındığı şekilde var olamayacağını ve 1938'de çizgi roman yayımlayan *Robinson* ve *Hop-Lá* gibi haftalık dergilerin başarısının da buradan kaynaklandığını söylemekten de geri kalmıyor.

Aslına bakarsanız Morris'in ilk uğraşı çizgi romandır. Avrupalı bir yapımcı “tam anlamıyla bize göre” canlandırma filmleri yapmayı kafasına koymuş, bunun için de bir stüdyo kurmuştu. Burada az bir ücretle ve inanılmaz derecede heyecanlı bazı gençler çalışıyordu. Bunlardan biri André Franquin, biri de Peyo olma yolundaki utangaç bir delikanlı olan Eddy Paape idi... Bir de dekorlar hazırlayan, senaryolar yazan, çizgi filmler yapan ve çalışma saatlerinden sonra *Le Moustique* (Sivrisinek) adlı bir Belçika dergisine kapaklar çizen Morris vardı.

Gosciny ile Morris 1971'de Cenevre'de.

Morris saatlerce çalıştıktan sonra, çizgi roman dünyasındaki ünlü serüvenini, o dönemde denildiği gibi “comics”ini iyice gözden geçiriyordu. Gördüğü şey şuydu: Çizgi filmin etkisi; ilk serüveninde Red Kit'in sadece dört parmağı vardı. Tıpkı Mickey gibi! *

Her saniye için 24 resim oluşturmak gerektiğinden yedi sekiz dakikalık bir çizgi filmi gerçekleştirmek için bütün stüdyo çizerleri hep birlikte işe koyuluyorlardı. Bu çizgi film senaryosunu Franquin'nin yazıverdiği *Periye Armağan* adını taşıyan, başları çiçeklerin taç yapraklarıyla süslü küçük şeytanlarla dolu bir peri masalıydı... Gelgelim stüdyonun sahibi çizgi filminden vazgeçme kararı verdi. Morris ise hayatını kalemle kazanmak niyetindeydi; işte bu yüzden resimli serüvenlerin büyükleri arasında bulunuyor bugün.

(*) Bugs Bunny, Donald Duck, Homer Simpson gibi çizgi film kahramanları hep “dört parmaklı” çizilmiştir. (ç.n.)

MEKSİKA'DAKİ SERÜVENLER

Morris 1948 yılında her zaman beraber olduğu Franquin ile birlikte inanılmaz bir serüvene ortak oldu: Bütün ailesiyle birlikte Amerika'ya göç eden Jijé'nin peşine takıldılar. Böylece Vahşi Batı'nın tehlikelerine ve yabancı dilden kaynaklanan güçlülere hiç umursamadan meydan okudular. Gel gelelim, Morris'in Oxford İngilizcesi ve Jijé'nin benzeri olmayan karmakarışık yabancı dilleri Amerikan insanlarına bir şey söylemiyor ve meramlarını anlatmak için çoğu kez küçük çizgi resimlerden medet umar duruma düşüyorlardı. Uzun sözün kısası, eski Avrupa'nın bu öncülere Kaliforniya'ya ulaştılar sonunda. Morris burada stüdyolara... evet! Walt Disney'in stüdyolarına girmek niyetindeydi. Talihsizliğe bakın ki Walt Disney, çalışanlarının yarısını kısa bir süre önce işten çıkarmak durumunda kalmıştı. Böyle olunca umutsuz çizerlerin hepsi sola dönüş yapıp Meksika'ya doğru gittiler. Morris ile Franquin'in Meksika'daki sayısız serüvenini anlatmak için birkaç düzine çizgi roman gerekirdi denebilir.

Jijé, eşi ve çocuklarıyla, perişan görünüşleri karşısında gümrükçülerin merhamete gelmeleri sayesinde hiçbir engelle karşılaşmadan sınırdan geçiyordu. Morris ile Franquin ise her seferinde engelleniyorlardı. Bu dönemde Meksikalı gümrükçülerin "mordida"* diye adlandırdıkları zararsız bir alışkanlıkları vardı. Turistlere bir yığın engel çıkarmaktan ibaret olan bu alışkanlık turistleri bıktırıyor, sonunda bir miktar para ödediklerinde sorun çözülmüyordu. Meksika sınırını geçmek için Morris'in bütün kurnazlığını kullanması gerekti. Sonunda "mariachi"ler** ülkesinden geri dönmeleri de destansı bir olay oldu.

Morris, kanunsuzlar tarafından soyulduğu günden de söz etmeyi pek sevmez. Üstelik o gün önemli miktarda para vardır yanında. Ertesi aylarda iktisat yapmak için kâğıdın iki yüzüne de resim çizdiğini ve çizimlerinin *Spirou*'ya daha hızlı ulaşmasını sağlamak için "uçak ile" gönderme yolunu seçtiğini bilmeniz yeter. Fakat Morris'in Meksika ile ilgili daha korkunç bir anısı içine yer etmişti: *Pulque*.

* *mordida*: Bir çeşit rüşvet; avanta.

** *mariachi*: Batı Meksika'da kendilerine özgü müzik toplulukları.

BİR KADEH PULQUE

Pulque, kaktüsten elde edilen ve ucuz satılan alkollü bir içkidir. Bu içki "pulqueria" adı verilen özel yerlerde satılır. Buralar, doğrudan çimentoyla yapılmış dört duvar, bir para kasası, bazen de iki üç iskemle ve iki tane fıçıdan ibarettir. *Pulque*'yi bulmak zor değildir; kokuyu izlemek yeterlidir. Çok çabuk bozulduğu için de tazeyken içilmesi gerekir. Morris, Franquin'in ısrarıyla bu yerel içkiyi tatmaya razı oldu. İki kafadar kasıla kasıla bir pulqueria'ya girdiler ve bir şişe içki istediler. Patron bir çeşit kepeç çıkardı, bunu bir fıçıya daldırdı ve iki maşrapayı bol kepeç içkiyle doldurdu. Bu sırada Morris, fıçının kenarlarında pek iştah açıcı gözükmeyen sarkıtlar oluşturan kurumuş pulquera kalıntılarını gözünü dikmiş bakıyordu. Aynı anda irikiyim ve bıyıklı bir Meksikalı Morris'in omuzuna pat pat vurdu.

—Turistas?

—Evet, diye karşılık verdi Morris akıcı bir İspanyolca ile.

—İlk kez mi *pulque* içiyorsunuz? Sağlığınıza öyleyse!

Morris ve Franquin kibarca kadeh kaldırdılar. Maşrapayı bitirmek için büyük cesaret göstermeleri gerekti. *Pulque* taze değildi işin kötüsü. Derken, irikiyim ve bıyıklı Meksikalı içtenlikle ve kesin bir tavırla onlara sordu:

—Nasıl? Ne dersiniz içki konusunda?

—Öh... Pöhh.... Hm... diye karşılık verdiler iki arkadaş.

—Güzel! Görüyorum ki beğendiniz! Pablo, bu iki gringoya benden iki tane daha!

Kendi kaleminden Morris.

"Hatırladın mı? Bu bir zamanlar incecik bir ağaçtı."
Morris'ten bir kapak resmi.

Sonraları, Jijé Birleşik Devletler'e, tam tamına Connecticut'a geldiği ve Morris'in de New York'ta olduğu sırada Morris'e şöyle dedi:

— Sevimli kaçık bir Fransız'a rastladım. Seninle onu tanıştırmak isterim.

Morris Fransız ile tanıştı. Daha ertesi gün, gülmekten kaburga kemikleri sızlıyordu. Fransızın adı René Goscinny'ydi... Karşılaşma sahnesini hiçbir zaman unutmadı...

— Jijé ile birlikteydik ve New York'ta oturan bir arkadaşı vardı, adı Morris olan sevimli bir kaçık. Derken Bowery yakınındaki oturduğu mahalleye gittik. Bowery, bu iyi şehirde adı en çok kötüye çıkmış mahallelerden biriydi ve orayı görmek gerekiyordu. Sonradan kaldırılan hava metrosunun altında üç çeşit ticarete rastlanıyordu: Rehin karşılığı borç para verenler, koltuk meyhaneleri ve Selâmet Ordusu*. Örgütlenme mükemmeldi; sokak serserileri rehinciden koltuk meyhanesine geçiyordu, oradan da Selâmet Ordusu'na.

* Hıristiyanlığı yaymayı amaçlayan bir Protestan derneği.

MORRIS NEW YORK'DA

Sözü uzatmayalım, Jijé'nin beni götürdüğü mahalledeydim. O zamanlarda, New York'da insanları çağırmak için geliştirilmiş bir yöntemi vardı; Jijé sokağın ortasında dikildi ve "Mooorris!" diye böğürdü. Morris de odasından çıkıp aşağıya indi. Jijé daha önce beni sevimli bir kaçık ile tanıştıracığını söylemişti. Böyle bir mahallede, bu binadan ufak tefek, temiz pak ve terbiyeli bu genç adamın çıktığını görünce çok şaşırılmıştım.

Müthiş acayip bir öğleden sonra geçirdik birlikte. Şurası gerçek ki Jijé'nin olduğu yerde eğlenmemek elde değildir. Sonraları Morris ile sık sık karşılaştık. Doğru dürüst bir semtteki Beşinci Cadde'de otururken de.

Daha sonra Morris bir televizyon satın aldı. Televizyonun henüz pek yaygın olmadığı ve ekranının neredeyse bir posta kartı boyutlarında olduğu bir dönemdi. O sırada Bowery'nin yakınında oturmuyordu artık. Bana pek uzak olmayan bir yerde, yaşlı iki hanımın yanında bir oda kiralamıştı ve akşamları oraya sık sık gider olmuştum. Ben purolarla haşır neşir oluyordum, Morris viski ve televizyonla, iki yaşlı hanım da buz küpleri ve minderle.

Orada oturuyor, artık televizyon seyredilemez olunca da eve dönüyordum. Bu dönem, belirli bir zaman süren ve Morris'ten işe koyulmasını isteyen *Spirou*'nun telgraflarının ölü sayfalarının hışırtısıyla anılarda kalan bir dönemdi...

GOSCINNY: UTANGAÇ GENÇ BİR DAM

René Goscinny, bu yazıda kendine özgü tarzıyla gençlik yıllarını anlatıyor...

— 14 Ağustos 1924'te ağabeyim ailenin tek çocuğu olma özelliğini yitirmiş. Bu yüzden beni hiç affetmedi. Panthéon'a* pek uzak olmayan V. İdari Bölgesi'nde doğdum. Ne kadar da elverişli bir durum! "Büyük Adamlara Vatan minnettardır." Doğumunda herkese nasip olmayacak bir şeydir bu

* Panthéon: Eski Yunan'da tanrılara adanmış tapınak. (Özel isim olarak) Paris'te, büyük adamların küllerinin gömüldüğü mezarların bulunduğu anıt.

1928'de ana babamı da yanıma alarak Fransa'dan ayrıldım ve 1945'e kadar Arjantin'de kaldım. Arjantin'e vardığımda harika bir durum yaşadım: Bizi karşılamak için sokaklar süslenmiş, askeri geçit töreni yapılmış ve havai fişekler atılmıştı. Arjantinliler karşılama işini gerçekten iyi beceriyor. O günün Arjantin'in ulusal bayram günü olduğunu öğrendiğimde aradan çok zaman geçmişti. İspanyolca ve Fransızca öğretim yapan okula gittim. Zorunlu olduğu için İspanyolca okunan bir ilkokul Fransızca okunan bir ilkokula birlikte gittim. Sonra da, Buenos Aires'teki Fransız lisesine geçtim. Böylece, "İki artı iki cuadro eder" diye hiç duraksamadan ve kolayca söyleyebiliyorum şimdi. O dönemde, arkadaşlarımı güldürmek için elimden ne gelirse yapmış olmalıydım. Arkadaşlarımı güldürmek için de gerçekten elden ne gelirse yapmak gerekiyordu. Utangaç küçük bir çocuktum ve şimdi de utangaç büyük genç bir adamım. Bana öyle olmam gerektiği söylendiği için iyi bir öğrenci oldum. Bir sınıf birincisinin daha az can sıkıntısı olacağına inanıyordum. Bu bir yanılgıydı: Sınıf birincisinin sınıf sonuncusu kadar can sıkıntısı vardır. Spor konusunda kesinlikle yetersiz küçük bir çocuktum. Hiç dövüşmüyordum ama dövülüyordum. Zaten bu pek sık başıma gelmiyordu; çünkü kavgaya çıkacak durumlarda orada fazla kalmadan sivişiyordum.

HER SABAH YUMURTA

Evet, defterlerimin sayfa kenarlarına küçük küçük resimler çizdiğim aşikârdı. Bir arkadaşım vardı, sayfa kenarlarına rakamlar yazardı. O yayımcı oldu. Evet, sınıfta tek başıma hazırladığım ve resimlediğim bir gazete çıkarmıştım. Gerçekten tek başıma; gazetenin tek okuru da bendim. Günün binide Birleşik Devletler'e gittim. Oraya ne diye gittiğimi hâlâ kendi kendime sorarım. Amcalarımdan biri orada yaşıyordu ve bana "Amerika'ya gelmen gerek." diye yazmıştı. Bana ısrarla bir şey söylenince denileni her zaman yaparım. Sonunda annemle birlikte oraya gittim ve oraya ayak basar basmaz burada ne yapacağımı kendi kendime sormaya başladım. Tıpkı Amerikalıların aynı soruyu kendilerine sordukları gibi... Fakat hemen ardından Amerikalılar bana

bir varoluş nedeni sundular: Orduya girmemi söylediler. Bunun fazla bir anlamı yoktu benim için ve ayrıca Fransa'ya dönmeye niyetlenmişim. Bu işten sıyrılmanın bir yolu olup olmadığını sormak üzere Fransız Konsolosluğu'na gittim. Onlar askeri atışe ile görüşmemi salık verdiler. Son derece eski kafalı olan atışe:

— Fransız ordusuna mı yazılmak istiyorsunuz? dedi. Siz delisiniz! Amerikan ordusunda daha iyi yaşarsınız. Size her sabah yumurta verirler. Ben sabahları hiç yumurta yemem. Bu iş hiç hoşuma gitmedi ve hayır dedim, hayır, olmaz; ben Fransız ordusuna girmek istiyorum. Bana bir üniforma, bir de görev emri verildi (görüyorsunuz, iş ne kadar ciddi idi) ve *Île-de-France* gemisine bindim. Her gün istakoz yemek bıktırıcı bir şeydi.

Fransa'ya varışında, bana ne yapabileceğim soruldu. Üç dil ve daktilo yazmayı bildiğimi, az çok resim yaptığımı, biraz ticaretten anladığımı ve biraz da gazetecilik yapmış olduğumu söyledim. Bunun üzerine beni, Marsilya yakınlarında bir yerde, piyade yaptılar.

ASLINDA BURADA KAYPAK PETE VAR;
ÇATIŞMALARDA, KAVGALARDA BİRÇOK
KEZ SAF DEĞİŞTİRDİĞİ İÇİN BU SANLA
ANILAN KURNAZ ADAM...

Morris'in gözüyle Goscinyy.

Görev yerine varınca arkadaşların benden ilk istedikleri şey "ekmek" oldu! Burada yenecek hiçbir şey yoktu. Üç ay içinde 20 kilo verdim. Ne halde olduğumu anlamanız için söylüyorum; üniformamı değiştirdiler. Fransız ordusunda böyle bir şey yapılırsa sahiden uç noktaya gelmiş demektir. Ben geriye çar ettiğimde üniformam olduğu yerde kalıyordu. O zaman arkadaşlar kravatı sırtında olan bir adam görmekten usanmışlardı. Herkes bana: -Buraya neden geldin? diyordu.

Öyle anlaşılıyordu ki bunlar, Amerikan ordusunda her sabah yumurta yiyorlardı!

Bir yılın sonunda yuvama geri gönderilmiştim. Yanımda anı olarak çavuş rütbesi, bir omuz kordonu, taburumun arması ve pek de fena sayılmayacak bir çift yün çorap götürdüm. Bunları Kızılhaç örgütü Alman tutsaklar için göndermişti. Muhakkak ki çoraplara iltimas geçilmişti, nicedir antinazi idiler. Denildiğine bakılırsa hepsi Sosyal Güvenlik (Securité sociale) kurumuna üye kaydedilmişti. Üzerlerindeki SS harflerinden de bu anlaşılıyordu.

DICK DICKS'TEN LUCKY LUKE'A*

Amerika'ya tekrar dönüşümde avarelik yaptım. Beni çalıştıracak, kendimi gösterecek işlere girişmek istiyordum. A, nerde bende o talih... Derken, bir sanatçı işliğine girdim. *Mad* dergisini kuran bütün bir ekiple orada tanıştım: Harvey Kurtzman, Willy Elder, Jack Davis ve ötekiler. İşte o sırada Jijé'yi ve sonra da Morris'i tanıdım. Çocuk kitapları yapan bir yayıncı için çalıştım. Derken yayıncı topu attı zaten. İşte o zaman soytarılık etmeyi bir yana bırakmaya, Amerika'dan ayrılmaya ve çalışmak üzere Fransa'ya dönmeye karar verdim. Bana birbirine hiç benzemeyen öğütler veren Morris ve Jijé'nin yardımıyla işe koyuldum. *Dick Dicks* adlı bir serüvenin çizimlerini yapmaya başladım. Daha sonra, Morris bana *Lucky Luke*'in senaryolarını yeniden ele almayı isteyip istemediğimi sordu. İsteddiğimi söyledim ve bundan da memnunum. Aynı zamanda *La Moustique* (Sivrisinek) için bazı süspans (geciktirim) hikâyeleri yazdım, aynı dergi için Sempé ile birlikte bir çalışma yaparak *Petit Nicolas*'ın maceralarını yazdım... Derken

* Red Kit'in özgün adı. (ç.n.)

bir yığın dizi: *La Libre Junior* için Uderzo ile birlikte *Jehan Pistolet*, yine Uderzo ile birlikte *Tintin* (Tenten) için *Oumpah-Pah*, *Record* için Tabary ile birlikte *Iznogoud*, *Tintin* (Tenten) için Attanasio ile birlikte *Spaghetti*, ayrıca *Jour de France* için Berk ile birlikte *Stapontin*, Coq ile birlikte *Docteur Gaudéamus* ve bir sürü başka şey.

1959'da *Pilote* adlı bir dergi kuruldu. Uderzo ile birlikte *Gaulois* (Galyalılar) diye bir şey yaptım... Şimdi nasıl adlandırılıyordu? Aklıma gelir... Evet, bir de Cabu ile yaptığım *le Potache* var. Bir de *Pariscope* ve *L'Os à Moelle* (İlikli Kemik) dergileri için "interlude" denen fıkralar yazdım...

Evet, bütün bu süre içinde Morris ve yarattığı *Lucky Luke* (Red Kit) adlı şahısla birlikte çalışmaktan çok memnundum. Amerika'da geçirdiğim günler sadece bunu, *Lucky Luke* üzerinde çalışmamı sağlamışsa eğer, doğrusu ya, bu bile yeter.

Ah! Az daha unutuyordum: Uderzo tarafından çizilen şu Galyalılar dizisi de var... neydi adı... Neyse... Bu bir basımcılık işaretinin adıydı... Bir çeşit küçük yıldız... Şey, evet: Asterisk!

(**) Sempé'nin resimlediği bu hikâyeler *Bizim Sınıf* ve ayrıca *Pıtcık* adlarıyla dilimize çevrilmiştir.

